

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्



himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-342

1

05.10.2024 शनिवासरः वि.सं. २०८० आश्विनशुक्लतृतीया आश्विन 20 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

आध्यात्मिक प्रवृत्त्या न केवलं व्यक्तिगतजीवनस्य अपितु समाज- भूमि- सम्बद्धानाम् अनेकासां समस्यानां समाधानम् अन्वेष्टुं शक्यते-राष्ट्रपतिः

हिमसंस्कृतवार्ताः। राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः प्रोक्तवती यत् आध्यात्मिक प्रवृत्त्या न केवलं व्यक्तिगतजीवनस्य अपितु समाज- भूमि-सम्बद्धानाम् अनेकासां समस्यानां समाधानम् अन्वेष्टुं शक्यते। राष्ट्रपतिः राजस्थानस्य आबूरोड- स्थिते ब्रह्मकुमारीज-संस्थाने स्वच्छ स्वस्थ-समाजाय आध्यात्मिकतायाम् आधारितस्य समायोजितस्य च वैश्विक-शिखर सम्मेलनस्य औद्घाटनिकं सत्रं सम्बोधयन्ती आसीत्। अनया अत्रावसरे प्रोदीरितं यत् विश्वस्य अनेकेषु भागेषु अशान्तिः

व्यावृत्तास्ति।



मानवीय मूल्यानि अपि अपचितानि भवन्त्येव । तावत् एतादृशीषु परिस्थितिषु शान्ति- एकतयोः महत्त्वम् इतोऽपि संवर्धितमस्ति । राष्ट्रपतिना अग्रे कथितं यत् समग्रविश्वम् अद्यत्वे समये ग्लोबलवॉर्मिंग इति भूमण्डलीय-ऊष्णतां पर्यावरण प्रदूषणस्य दुष्प्रभावान् च अभिमुखी-करोति इति, ततः एतस्मिन् समये अस्माकं कर्तव्यमिदं भवेत् यत् अस्माभिः ईदृशः सङ्कटान् अपाकर्तुं सर्वविधप्रयासाः करणीयाः। मनुष्याणां पुण्यकर्माणि एव फलोत्पादकानि भवन्त्येव ।

गीतोपदेशः

स घोषो धार्तराष्ट्राणां
हृदयानि व्यदारयत् |
नभश्च पृथिवीं चैव

तुमुलोऽभ्यनुनादयन् ॥ १९ ॥
शब्दार्थ- सः - उस; घोषः - शब्द ने;
धार्तराष्ट्राणाम् - धृतराष्ट्र के पुत्रों के;
हृदयानि - हृदयों को; व्यदारयत् -
विदीर्ण कर दिया; नभः - आकाश; च
- भी; पृथिवीम् - पृथ्वीतल को; च -
भी; एव - निश्चय ही; तुमुलः -
कोलाहलपूर्ण; अभ्यनुनादयन् -
प्रतिध्वनित करता, शब्दायमान करता

भावार्थ

इन विभिन्न शंखों की ध्वनि कोलाहलपूर्ण बन गई जो आकाश तथा पृथ्वी को शब्दायमान करती हुई धृतराष्ट्र के पुत्रों के हृदयों को विदीर्ण करने लगी

सोमवासरात् आरभ्य बुधवासरं यावत् चेन्नैनगरे उड्डयनप्रदर्शनं समायोजयिष्यति भारतीयवायुसेना



भारतीय वायुसेना स्वकीयस्य द्विनवतितमस्य स्थापनादिवसस्य समुपलक्ष्ये सोमवासरात् आरभ्य बुधवासरं यावत् चेन्नैनगरे उड्डयनप्रदर्शनं समायोजयिष्यति। नवदिल्ल्यां वार्ताहरैः सह भाषमाणः वायुसेनाप्रमुखः एयरमार्शल-अमरप्रीतसिंहः सूचितवान् यत् वायु-सैन्यबलं स्वीयानि उपकरणानि आपूर्ति-श्रृङ्खलाः च समुचितविधिना स्थापयितुं भविष्यकालिक सुरक्षा-समाह्वानानि अपाकर्तुं च स्वदेशिक उत्पादेषु केन्द्रितं वर्तते । तेन अग्रे योजितं यत् वायुसेनायाः लक्ष्यमस्ति यत् सप्तचत्वारिंशदधिकद्विद्विसहस्रतम-वर्ष यावत् भारते एव सर्वविध-रक्षोत्पादन-करणमिति । वायुसेना प्रमुखेण एतदपि सबलं प्रतिपादितम् यत् गतेषु कतिपयवर्षेषु प्रशिक्षणकार्याणि-समेधितानि । तेनोक्तं यत् वर्षेऽस्मिन् वायुशक्तिः गगनशक्तिः तरङ्गशक्तिश्च अभ्यासत्रयमपि विहितमस्तीति

नवदिल्यां कौटिल्य आर्थिक सम्मेलनम् सम्बोधितवान् प्रधानमन्त्री



प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी नवदिल्यां कौटिल्य आर्थिक सम्मेलनम् सम्बोधितवान् । सम्मेलनमिदं अक्टूबरमासस्य षड्दिनाङ्क यावत् प्रचलिष्यति । वित्तमन्त्रिणा निर्मालासितारामन इत्यनया सम्मेलनमिदम् उद्घाटितम् अस्य वर्षस्य सम्मेलनमिदं हरित परिवर्तनस्य वित्तपोषण-भू-आर्थिक विखण्डन विकासादृशेषु विषयेषु केन्द्रितमस्ति । अन्ताराष्ट्रिय-विद्वद्भिः समं भारतीयविद्वान्सः नीति निर्मातारश्च भारतीय-अर्थव्यवस्थया सह दक्षिणभुवः अर्थव्यवस्थायाः महत्वपूर्ण समाह्वानेषु विचारविनिमयं करिष्यन्ति ।

हरियाणा-विधानसभानिर्वाचनाय सिद्धः, अद्य नेतृणां भाग्यस्य भविष्यति निर्धारणम्



हिमसंस्कृतवार्ताः। अद्य भविष्यमाणाय हरियाणा-विधानसभा निर्वाचनाय सर्वाः व्यवस्थाः सम्पादिताः। नवतिः विधानसभाक्षेत्रेभ्यः मतदानं सुनिश्चितमस्ति। मतदानप्रक्रिया प्रातः सप्तवादनतः सायं षड्वादनपर्यन्तं समनुष्ठास्यते। अस्मिन् नैर्वाचनिक-रणे एकत्रिंशदधिकैकसहस्रं प्रत्याशिनां नियतिनिर्णयं भविष्यति । सुचारुरीत्या मतदानप्रक्रियां विधातुं द्वात्रिंशदधिक षड्शतोत्तर-विंशतिसहस्रं मतदान केन्द्राणि स्थापितानि सन्ति । जम्मूकश्मीरस्य त्रिचरणात्मकी हरियाणायाश्च एकचरणात्मिकी मतगणना मासस्यास्य अष्टमे दिनांके निर्धारितास्ति ।

देशस्य गृहगतरक्षोत्पादनम् सप्तविंशतिसहस्राधिक- एकलक्षकोटिरुप्यकाणां कीर्तिमदपि उल्लङ्घितवत्-राजनाथसिंहः

रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः उक्तवान् यत् निवर्तमान सत्रेऽस्मिन् गृहगतरक्षोत्पादनम् सप्तविंशतिसहस्राधिक-एकलक्षकोटिरुप्यकाणां कीर्तिमदपि उल्लङ्घितवत् । रक्षामन्त्री नवदिल्ल्यां एस आई डी एम इत्युक्ते भारतीय-रक्षोत्पादनसंघस्य सप्तमं वार्षिकोपवेशनम् सम्बोधयन् अग्रे उक्तवान् यत् प्रशासनेन रक्षाक्षेत्रे अत्याधुनिक-प्रौद्योगिक्याः विकासाय नैकाः योजनाः सन्ति समारब्धाः। श्रीसिंहेन आईडेक्स इत्यनेन सह प्रौद्योगिकी-विकासकोषः अदिति योजना इत्यादीनां विषयेऽपि निगदितम् ।

भारतस्य पूर्वभागे अत्यधिकवृष्टेः सचेतना

भारतर्तु-विज्ञानविभागेन भविष्यवाणी कृतास्ति यत् मेघालय-उपहिमालयक्षेत्र-पश्चिमबंगाल- सिक्किम- असम-अरुणाचलप्रदेशेषु च अत्यधिकवृष्टिः भवितुमर्हतीति । विभागेन एतदपि योजितं यत् पश्चिमबंगाल-बिहारप्रदेशयोः गङ्गोत्तरवर्तिषु क्षेत्रेषु नागालैण्ड-मणिपुर मिजोरम त्रिपुरासु च आगामिदिनद्वयं यावत् धारासारवर्षायाः सम्भावना अस्तीति ।

मिर्जापुरजनपदे एकस्यां दुरापादितायां मार्ग-दुर्घटनायां दशजनाः दिवङ्गताः

हिमसंस्कृतवार्ताः। उत्तरप्रदेशस्य मिर्जापुरजनपदे गतप्रातःकाले एकस्यां दुरापादितायां मार्ग-दुर्घटनायां दशजनाः दिवङ्गताः। त्रयः च व्रणिताः अभवन् । इयं दुर्घटना मिर्जापुर-वाराणसी-सीमि मिर्जामुरादं निकषा जाता। मिर्जापुरस्य आरक्षि-अधीक्षकः अभिनन्दनः ख्यापितवान् यत् सङ्घर्षे क्षतिग्रस्ते कृषिवाहने त्रयोदश श्रमिकाः आरूढाः आसन्। व्रणित-जनानाम् उपचारः चिकित्सालये प्रचलति। राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः मृतान् प्रति शोकसंवेदनां प्रकटिवती। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी मृतकानां परिजनेभ्यः द्विलक्षरूप्यकाणाम् अनुग्रह-राशिम् उद्घोषितवान्।

बिहारप्रदेशे जलाप्लावस्य स्थितिः गभीरा, जलाप्लावनत्वात् जनजीवनं प्रभावितमस्ति

बिहारप्रदेशे जलाप्लावस्य स्थितिः गभीरा एवास्ति, यतो हि दरभङ्गा पूर्वीय चम्पारण-खगडिया-मुजफ्फरपुर-जनपदेषु जलाप्लावनत्वात् नैकानि नूतनक्षेत्राणि सन्ति प्रभावितानि। अध्वारा-समूहस्य बागमती-कमला-बलानदशाः नद्यः औघ्यां सन्ति, येन नैके ग्रामाः जलमग्राः जाताः। अष्टादश-जनपदेषु षोडशलक्षधिकजनाः प्रभाविताः सन्ति। मुख्यमन्त्रिणा नीतीशकुमारेण प्रभावित क्षेत्राणां स्थितेः निरीक्षणं कृतम्। इतः पूर्व सः प्रभावितक्षेत्रेभ्यः दीयमानानां खाद्यादिसामग्रीणां व्यवस्थां निरीक्षितुं दरभङ्गाक्षेत्रं सम्प्राप्तवान् । तेन दरभङ्गायाः लहेरिया-सराय इत्यत्र आवृत्तक्रीडाङ्गणे खाद्यवस्तुनां पुटकादिनिर्माणकार्यस्य निरीक्षणम् विहितम्। श्रीकुमारेण बिरौल इत्यत्र सामुदायिक-पाकशालायाः अपि निरीक्षणं कृतम्। मुख्यमन्त्रिणा दूरस्थेषु क्षेत्रेषु खाद्यसामग्यादीनां समुचित-वितरणाय अपि अधिकारिणः निर्दिष्टाः ।

JP Nadda- काङ्ग्रेसशासने स्थाल्यामेव छिद्रम्, धनम् तु आगच्छति परन्तु न जाने कुत्र गच्छति



हिमसंस्कृतवार्ता: - बिलासपुरम्।

देवभूमौ हिमाचले आगमने सति बिलासपुरस्य कला एवं सांस्कृतिकविभागस्य प्राङ्गणे भाजपादलस्य राष्ट्रीयध्यक्षस्य, केंद्रीयस्वास्थ्यमंत्रिणः जगतप्रकाशनड्डावर्यस्य अभिनन्दनकार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। अस्मिन् काले राष्ट्रीयध्यक्षः जगतप्रकाशनड्डा राज्ये चतुर्णां लोकसभानिर्वाचनानां मध्ये चतुर्णां लोकसभानिर्वाचनानां शतप्रतिशतपरिणामस्य कृते जनानां कृते कृतज्ञः इति अवदत्। अद्य प्रधानमंत्री मोदी तृतीयवारं प्रधानमंत्री अभवत्, अस्माकं कृते गौरवस्य विषयः अस्ति, भारते १८ राज्येषु एनडीए मध्ये १८ तथा भाजपामध्ये १३ शुद्धसर्वकारः निर्मिताः, कमलं १८ प्रतिशतं भूमौ विकसितम्, एतेन भाजपायाः शक्तिः दृश्यते। श्री नड्डा इत्यनेन उक्तं यत् यदि विकासस्य नाम्ना दृश्यते तर्हि भाजपा प्रथमाङ्के अस्ति, यदि श्वः चित्रं उत्तमम् अस्ति, यदि अस्माकं बालकानां भविष्यं सुवर्णं भवति तर्हि भाजपा-सर्वकारे एव एतत् सम्भवति, यदि कमलं प्रफुल्लितं भवति तर्हि विकासः वर्धितः भविष्यति। भाजपा-संरक्षणे भवतः भवत्याः बालकानां च भविष्यं सुरक्षितं भविष्यति इति वयं विश्वसिमः। असौ अकथयत् यत् यदि हिमाचले विकासस्य कोऽपि पाषाणः अस्ति तर्हि तस्मिन् भाजपायाः चिह्नं प्राप्यते, मण्डी-हमीरपुर-चम्बा-नाहन इत्यत्र चिकित्सामहाविद्यालयाः, मातृ-शिशु-संरक्षणम् नूरपुरम्, सुन्दरनगरम्, टाण्डा, सुपरस्पेशलिटी- चिकित्सालयः शिमला, कर्करोगशमनकेन्द्रं शिमला, पीजीआई- उपकेन्द्रम् ऊना, बिलासपुरे अखिलभारतीय-आयुर्विज्ञानसंस्थानम्, द्रवीय- अभियंता- महाविद्यालयः, तिस्रः बज्रचूर्णस्य कम्पन्यः, प्रचुरौषधवाटिका (बल्क ड्रग पार्क), चिकित्सोपकरणवाटिका (मेडिकल डिवाइस पार्क), परीक्षणप्रयोगशाला (टेस्टिंग लैब) जनैः कदापि चिन्तितमपि न स्यात् परन्तु भाजपया हिमाचलस्य भूमौ एतानि सर्वाणि संस्थानानि स्थापितानि। काङ्ग्रेसपक्षे व्यङ्ग्यं गृहीत्वा श्री नड्डा अवदत् यत् हिमाचले इन्दिरागान्धी इत्यनया यस्य सेतोः शिलान्यासः कृतः, तस्य निर्माणं पूर्वमुख्यमन्त्री प्रो. प्रेमकुमारधूमलः अकरोत्। सः विश्वासम् अकरोत् यत् हिमाचलस्य देशस्य च भविष्यं प्रधानमंत्रिणः मोदिनः नेतृत्वे अस्ति। नड्डा उक्तवान् यत् यत्र यत्र काङ्ग्रेसपक्षः वर्तते तत्र तत्र जातिवादः, पृथक्तावादः, राष्ट्रविरोधितत्त्वानि च सन्ति। काङ्ग्रेसपक्षस्य कार्यं भ्रातुः विरुद्धं भ्रातुः, समूहस्य विरुद्धं समूहस्य युद्धं करणीयं, काङ्ग्रेसपक्षः तुष्टीकरणस्य, भ्रातृत्ववादस्य च राजनीतिं करोति। यदि काङ्ग्रेसः अस्ति तर्हि भ्रष्टाचारः भवति, मादकद्रव्यव्यापारः वर्धते, देशे ५६०० कोटिरूप्यकाणां मादकद्रव्येषु कश्चन काङ्ग्रेसनेता सम्बद्धः ज्ञातः, अस्य कारणात् हरियाणापञ्जाबौ हिमाचलः च संकटे अस्ति। हिमाचलस्य मृत्तिकायां अपि मादकद्रव्यव्यापारः वर्तते, यत्र यत्र काङ्ग्रेसपक्षः आगच्छति तत्र तत्र मादकद्रव्यव्यापारः वर्धते।

भाजपा विकासस्य दलम्

जेपी नड्डा इत्यनेन उक्तं यत् भाजपा विकासकर्तृदलं समर्थनग्राही च दलम् वर्तते। प्रधानमंत्री मोदी इत्यनेन देशे रिपोर्ट कार्ड राजनीतिः आरब्धा यदि कस्यापि राजनैतिकदलस्य उपलब्धीनां गणनायाः शक्तिः अस्ति तर्हि केवलं भाजपा एव। काङ्ग्रेसः अनुच्छेदं ३७० पुनः गृहीतुं लज्जाजनकरूपेण वदति, मोदीवर्यः देशे प्रवेशं कृत्वा पाकिस्तानं पाठं पाठितवान्, अपरपक्षे काङ्ग्रेसः व्यापारस्य विषये वदति, पाकिस्तानेन सह वार्तालापं करोति। राहुलगान्धी भारतस्य अवमाननाविषये वदति, आरक्षणस्य समाप्तेः विषये वदति, वयं विस्वासं कुर्मः यत् यदि प्रधानमंत्री मोदी अस्ति तर्हि आरक्षणस्य समाप्तिः न अभवत् न भविष्यति। सः अवदत् यत् अमेरिका- चीन- ऑस्ट्रेलिया- जापान- देशानाम् आर्थिकस्थितिः पतति, यदा तु भारतं

सम्पूर्णं विश्वे तरङ्गं करोति। वयं ११ तः ५ तमा अर्थव्यवस्था अभवाम, आगामिषु वर्षत्रयेषु तृतीया अर्थव्यवस्था भवितुं गच्छामः। विश्वबैङ्कः अवदत् यत् भारतं द्रुतगत्या प्रगतिम् करोति।



शौचालयस्य उपरि अपि करम्

जे.पी.नड्डा उक्तवान् यत् काङ्ग्रेसस्य सुख्खु सर्वकारेण राज्याय यत् किमपि दत्तं तत् अपहृतं, अयं काङ्ग्रेससर्वकारः अपि शाकं प्राप्नोति, परन्तु अत्र स्थाल्यामेव छिद्रं वर्तते, किं कर्तव्यम्। भाजपा देशे सर्वत्र ७० वर्षाधिकानां सर्वेषां कृते ५ लक्षरूप्यकाणां स्वास्थ्यप्रतिश्रुतिं प्रदातुं कार्यं कृतवती, या जीवनस्य अन्तिमश्वासपर्यन्तं स्थास्यति। श्री नड्डा उक्तवान् यत् पूर्व काङ्ग्रेसनेतारः स्वप्नानि दर्शयित्वा मतदानं प्राप्नुवन्ति स्म तथा च एकवारं निर्वाचनं समाप्तं जातं तदा स्वप्नाः अपि समाप्ताः भवन्ति। नड्डा अपि हाटी इत्यस्य उल्लेखं कृत्वा उक्तवान् यत् एषा स्थितिः भाजपायाः वरदानम् अस्ति। जे.पी.नड्डा इत्यनेन उक्तं यत् हिमाचले शतप्रतिशतम् भ्रष्टं सर्वकारं प्रचलति, सुख्खुसर्वकारस्य बुद्धिः विचारश्च भ्रष्टः अभवत्, शौचालयेषु करः अपि स्थापितः। एतादृशस्य सर्वकारस्य राज्ये एव स्थातुं अधिकारः नास्ति, तस्य शासनस्य अधीनं भ्रष्टाचारः प्रचण्डः अस्ति तथा च जनाः सर्वथा उपद्रविताः भवन्ति। मोदीसर्वकारेण आवासयोजनायाः अन्तर्गतं हिमाचलाय १३००० गृहाणि दत्तानि, काङ्ग्रेससर्वकारः किमपि लेखा न ददाति।

न वेतनं प्राप्स्यते न वृत्तिः

मुख्यमन्त्रिणं लक्ष्यं कृत्वा नड्डा अवदत् यत् मुख्यमंत्रिणः सुखविंदरसिंहसुख्खोः भाषाद्वयम् अस्ति। निर्वाचनेषु कथ्यते यत् हिमाचलः केन्द्रात् किमपि न प्राप्तवान् तथा च दिल्लीनगरे ते सर्वकाराय धन्यवादं दत्त्वा वदन्ति यत् तेभ्यः सर्वं प्राप्यते, अधिकस्य आवश्यकता अस्ति। सः स्पष्टतया अवदत् यत् यदि केन्द्रसर्वकारः राज्यस्य साहाय्यं न करोति तर्हि राज्यसर्वकारः एकं दिवसं अपि न चालयिष्यति। केन्द्रं प्रतिमासं ५०० कोटिरूप्यकाणां राजस्वहानि-अनुदानं ददाति, यदि एतत् न आगच्छति तर्हि काङ्ग्रेसः वेतनपेंशनमपि दातुं न शक्नोति इति। सः अवदत् यत् सुख्खुः प्रथमः मुख्यमन्त्री अस्ति यः प्रथमे दिनाङ्के कर्मचारिभ्यः वेतनं न दत्तवान्। पूर्व मुख्यमन्त्री डॉ परमारः, वीरभद्रसिंहः, रामलालठाकुरः, प्रेमकुमारधूमलः, शांताकुमारः, जयरामठाकुरः इत्येते अपि कदापि एतत् न कृतवन्तः। जेपी नड्डा अकथयत् यत्

जयरामठाकुरः विद्यालयान् चिकित्सालयान् मण्डलानि वेतनानि च वर्धितवान् यदि कश्चिद् अपहृतवान् तु सुखविन्दरसिंहसुख्खुः प्रतिस्वीकृतवान्।

हिमाचलस्य गौरवम्

भाजपादलस्य प्रदेशाध्यक्षः डॉ राजीवबिन्दलः अवदत् यत् हिमाचलस्य कृते गौरवस्य विषयः वर्तते यत् जेपी नड्डा केन्द्रस्य मन्त्री अस्ति तथा च भाजपायाः राष्ट्रीयध्यक्षः अस्ति। देशे राज्ये च लोकसभानिर्वाचने ऐतिहासिकविजयस्य पृष्ठे भवतः अथक परिश्रमः आसीत्, यस्य परिणामः अभवत् यत् प्रधानमंत्री मोदी तृतीयवारं देशस्य प्रधानमंत्री अभवत्, भवतः नेतृत्वे देशः राज्यश्च द्रुतगत्या प्रगतिशीलः। राज्ये रेलमार्गः, चतुष्पंक्तिमार्गाः, कन्दराः, प्रधानमंत्री आवासयोजनायाः अन्तर्गतं १३ सहस्राणि गृहाणि प्राप्तवन्तः, एतत् सर्वं जेपी नड्डा-केन्द्रसर्वकारस्य च हिमाचलस्य प्रति अपारप्रेमस्य परिणामः अस्ति।

केवलं वायौ एव करः न आरोपितः- जयरामठाकुरः

जयरामठाकुरः उक्तवान् यत् जेपी नड्डा इत्यनेन अखिलभारतीय- आयुर्विज्ञानसंस्थानस्य उपहारः हिमाचलस्य कृते दत्तः, हिमाचलस्य जनाः तत् कदापि न विस्मरिष्यन्ति। यदि प्रधानमंत्री मोदी तृतीयवारं देशस्य प्रधानमंत्री भवति तर्हि तस्य पृष्ठतः जेपी नड्डा इत्यस्य महत् योगदानम् अस्ति। सः अवदत् यत् प्रधानमंत्री मोदी देशाय पृथक् परिचयं दातुं कार्यं कुर्वन् अस्ति। अद्यत्वे अपि देशे बृहत् निर्णयाः क्रियन्ते, एतदेव मोदिनः आकर्षणम्।

जयरामः अवदत् यत् हिमाचले केवलं वायुः एव अवाशिष्टः, यस्मिन् करः नास्ति, अन्यत् सर्वं करं भवति। प्रधानमंत्रिणः मोदिनः देशस्य राज्यस्य च प्रत्येकं गृहं शौचालयं प्रदातुं दृढनिश्चयः अस्ति। हिमाचलस्य मुख्यमन्त्री शौचालयेषु २५ रूप्यकाणां करं आरोपयति, एतत् हिमाचलस्य अग्रिमं चरणं भयंकरः भविष्यति इति सूचकम् अस्ति। एषः निर्णयः देशे सर्वत्र आचर्यते, सर्वे पृच्छन्ति यत् करस्य पृष्ठतः किं चिन्तनम् अस्ति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री तस्य नेतारः च मृषावादं न त्यजन्ति, ते च प्रतिज्ञां पूरयितुं निर्लज्जतया मृषावादं कुर्वन्ति। जयरामः अवदत् यत् राज्ये काङ्ग्रेसस्य लेशः न भविष्यति इति आगामिषु काले एका प्रतिज्ञा निश्चिता अस्ति। काङ्ग्रेससर्वकारः राज्ये स्वस्य भारस्य अधः पतति।

न गोमयं क्रीतं न च १५००

रूप्यकाणि दत्तानि- अनुरागठाकुरः

अनुरागठाकुरः उक्तवान् यत् जेपी नड्डा विश्वस्य बृहत्तमस्य दलस्य राष्ट्रीयध्यक्षः केन्द्रीयमन्त्री च भूत्वा प्रधानमंत्री मोदीमहोदयस्य मन्त्रिमण्डले नूतनदायित्वस्य अनन्तरं प्रथमवारं हिमाचलम् आगतवान् एतदर्थं जेपी नड्डा इत्यस्य स्वागतं अभिनन्दनं च। अनुरागठाकुरः उक्तवान् यत् जेपी नड्डा इत्यस्य दूरगामी चिन्तनस्य कारणात् हिमाचलस्य ६ चिकित्सामहाविद्यालयाः अखिलभारतीय-आयुर्विज्ञानसंस्थानम् च प्राप्तं येषु अस्माकं राज्यस्य वैद्याः, उपचारिकाः, पुत्राः पुत्र्याः च कार्यं कुर्वन्ति। मोदीसर्वकारेण बिलासपुराय रेलमार्गः दत्तः, यस्य निर्माणं तीव्रगत्या प्रचलति, शीघ्रमेव बिलासपुरे रेलवेस्थानकं भविष्यति। अद्य किरतपुरं बिलासपुरतः ३५ मिनिट् दूरे आसीत्, द्रवीय- अभियंता-महाविद्यालयः बिलासपुराय दत्तम्। बिलासपुरस्य विकासाय भाजपा पक्षं दत्तवती अस्ति। अनुरागठाकुरः अपि काङ्ग्रेसस्य प्रतिज्ञाविषये आक्षेपं कृत्वा अवदत् यत् काङ्ग्रेसराज्यसर्वकारस्य एकापि प्रतिज्ञा अपि न पूर्णा जाता, एकस्यापि महिलायाः कृते १५०० रूप्यकाणि न प्राप्तानि, कृषकाणां लाभः न प्राप्तः, न च राज्ये गोमयस्य क्रयणं कृतम्। सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसस्य सुख्खु-सर्वकारेण शौचालय-आसनेषु अपि करः स्थापितः, एतत् राहुलगान्धी-विकास-प्रतिरूपम् अस्ति, यत् काङ्ग्रेससर्वकारः मुख्यमन्त्री सुख्खु-नेतृत्वेन चालयति। अयं सर्वकारः शौचालयकरसर्वकारः इति नाम्ना प्रसिद्धः भविष्यति।

अल्पसंख्यक आयोगः हिमाचलं प्राप्य साम्प्रदायिकसौहार्दस्य परामर्शदत्तवान्



हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला। मस्जिद-विवादस्य अनन्तरं हिमाचलं प्राप्तः राष्ट्रिय-अल्पसंख्यक-आयोगः साम्प्रदायिक-सौहार्दस्य परामर्शं दत्तवान्। आयोगेन सर्वकारं पृष्ठं यत् कथं स्थितिः एतावता क्षीणा अभवत् यत् शान्तिप्रसिद्धं हिमाचलं विरोध-आन्दोलनकारणात् शीर्षकेषु एव तिष्ठति इति। आयोगेन एतदपि पृष्ठं यत् राज्ये अद्यावधि त्रिगुणतलाकस्य कति प्रकरणाः ज्ञाताः। अस्मिन् विषये आयोगेन राज्यसर्वकारात् प्रतिवेदनं याचितम्। शुक्रवासरे यदा आयोगस्य सदस्यः सैयद शेहजादी राज्यसचिवालये एतां सूचनां इच्छति स्म तदा अधिकारिणः अवदन् यत् हिमाचलप्रदेशे त्रिगुणतलाकस्य प्रकरणानां संख्या प्रायः नगण्यम् अस्ति। एतदपि राज्यस्य सर्वतोभ्यः अस्मिन् विषये सूचनाः एकत्रिताः भविष्यन्ति, ततः प्रस्तूयन्ते च। सामाजिकन्याय-सशक्तिकरणविभागेन उक्तं यत् राज्ये केषु मण्डलेषु अल्पसंख्यकाः अधिकाः सन्ति। राज्यस्य चम्बा-सिरमौर-मण्डलयोः मुस्लिमसमुदायस्य जनसंख्या प्रायः द्विलक्षम् अस्ति। शहजादी शुक्रवासरे अल्पसंख्याकानां कल्याणार्थं प्रधानमन्त्रिणः नूतनस्य १५ बिन्दुयुक्तस्य कार्यक्रमस्य समीक्षासभायाः अध्यक्षताम् अकरोत्। शहजादी अवदत् यत् अस्य कार्यक्रमस्य मुख्यम् उद्देश्यम् अल्पसंख्याकानां समग्रे कल्याणं सुनिश्चितं करणीयम्। अल्पसंख्याकानां कृते शैक्षणिकावसराः वर्धनीयाः। योजनानां समावेशी विकासाय समये एव

कार्यान्वयनं सुनिश्चितं कर्तव्यम्। मुख्यसचिवः प्रबोध सक्सेना अल्पसंख्याकानां कल्याणार्थं विविधाः योजनाः कार्यक्रमाश्च विषये विस्तृतं सूचितवान्। अनुसूचितजातिः, अन्य पिछड़ा वर्ग, अल्पसंख्यक-विशेषणसक्षम-सशक्तिकरणविभागस्य निदेशिका किरण भड़ाना सत्रस्य संचालनम् अकरोत्। अस्मिन्नवसरे अतिरिक्तमुख्यसचिवः ओंकारचंदः शर्मा, पुलिसमहानिदेशकः डॉ. अतुल वर्मा, अतिरिक्तपुलिसमहानिदेशकः अभिषेकः त्रिवेदी, मुख्यमन्त्रिणः सचिवः राकेशकंवरः, सचिवः सामाजिकन्याय एवं सशक्तिकरण आशीषसिंहमारः, ग्रामीणविकास-सचिवः राजेश शर्मा, निदेशकः ग्रामीणविकासः राघव शर्मा, प्रबंध निदेशकः अल्पसंख्यक-वित्तविकासनिगमः प्रदीपठाकुरः, अतिरिक्तनिदेशकः महिला एवं बाल विकासविभागः मोहनदत्तशर्मासहितं अन्यवरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्।

उर्दूभाषां वैकल्पिकविषयत्वेन प्रवर्तयितुं निर्णयः

राज्यसर्वकारेण षष्ठीतः अष्टमीपर्यन्तं चिह्नितविद्यालयेषु उर्दूभाषां वैकल्पिकविषयरूपेण प्रवर्तयितुं निर्णयः कृतः अस्ति। राज्ये अल्पसंख्यकसमुदायस्य छात्राणां कृते मैट्रिकपूर्व छात्रवृत्तियोजना, मेरिट-सह-मीन्स छात्रवृत्तियोजना, मैट्रिकोत्तर छात्रवृत्तियोजना च कार्यान्विताः सन्ति।

सर्वोच्चन्यायालयेन तिरुपतिमन्दिरप्रसाद-मोदकानां विषये पर्यवेक्षणाय एसआईटी गठिता



हिमसंस्कृतवार्ता:। सर्वोच्च न्यायालयेन तिरुमाला-तिरुपति-देवस्थानम् इत्यस्मिन् मन्दिपरिसरे प्रसादमोदकानां विनिर्माणे मिश्रितघृतस्य उपयोग-विषयिक-पर्यवेक्षणाय एस आई टी इति विशेषान्वीक्षणदलस्य घटनाय आदेशो दत्तः। दलेऽस्मिन् केन्द्रीयान्वेषण-

विभागस्य द्वौ अधिकारिणौ, द्वौ आन्ध्रप्रदेश-आरक्षिबलस्य अधिकारिणौ, एकश्च भारतीय-खाद्य-संरक्षा अथ मानक प्राधिकरणस्य अधिकारी भविष्यति। केन्द्रीयान्वेषणाभिकरणस्य निदेशकः पर्यवेक्षणस्य निरीक्षणं विधास्यति। सर्वोच्च न्यायालयेन प्रकरणस्यास्य सर्वविधश्रवणानन्तरम् उक्तं यत् एतेषु आरोपेषु प्रत्यारोपेषु च न किमपि लब्धम्। तेनोक्तं यत् न्यायालयस्य निर्णयानां राजनीतिकक्षेत्रेषु प्रयोगः न भवेदिति। न्यायालयेन एतदपि स्पष्टीकृतं यत् कोटिशः श्रद्धालूनां भावनायाः शमनाय आदेशोऽयं प्रदत्तः इति।

Pandoh Baglamukhi Ropeway: रज्जुमार्गस्य परीक्षणं सफलम्, उद्घाटनम् स्थगितम्



हिमसंस्कृतवार्ता:- लखीकाशी मण्डी।

राष्ट्रिय आपदाप्रतिक्रियाबलेन गुरुवासरे पण्डोहस्थस्य बगलामुखी-रज्जुमार्गस्य परीक्षणं कृतम्। कथ्यते यत् एतद् परीक्षणं सफलम् अभवत्, अधुना बगलामुखी रज्जुमार्गः सम्पूर्णतया संचालनाय सज्जः अस्ति। उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्निहोत्री स्वस्य फेसबुक-अकाउण्टमध्ये बगलामुखी-रोपवे-परीक्षणस्य विषये उल्लेखं कृत्वा तत्रत्यानां जनानाम् अभिनन्दनं कृतवान्। मुख्यमन्त्रिणः सुखविंदरसिंहसुक्खोः व्यस्ततायाः कारणात् अक्टोबर् ५ दिनाङ्के तस्य उद्घाटनं न भविष्यति। इतः पूर्वं हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य एचआरटीसी इत्यस्य स्थापनादिवसस्य उत्सवः अपि स्थगितः अस्ति, यः अक्टूबर १२ दिनाङ्के

भविष्यति। सम्प्रति मण्डीजनपदस्य पण्डोहतः बगलामुखीमन्दिरपर्यन्तं निर्मितः रज्जुमार्गः पूर्णतया सज्जः अस्ति, तदर्थं कर्मचारिभ्यः अपि प्रशिक्षणं दत्तम् अस्ति। नाबार्ड-संस्थायाः साहाय्येन राज्यसर्वकारेण प्रथमवारं एतादृशः रज्जुमार्गः निर्मितः निर्मातृसंस्था एव तत् चालयिष्यति, निजीसहभागितायाः च अग्रे नेष्यति। रज्जुमार्गनिगमस्य (रोपवे कार्पोरेशन) प्रबन्धनिदेशकः (एमडी) अजयशर्मा इत्यनेन उक्तं यत् सम्प्रति अस्य उद्घाटनं अक्टूबर ५ दिनाङ्के न क्रियते, यस्य कृते नूतनः समयः गृहीतः भविष्यति। अस्य रज्जुमार्गस्य निर्माणार्थं प्रायः वर्षद्वयं यावत् समयः अभवत्।

अक्टूबर ५ दिनाङ्के उद्घाटनम् आसीत्

अस्य रज्जुमार्गस्य उद्घाटनं अक्टूबरमासस्य ५ दिनाङ्के भवितव्यम् आसीत्, यस्य कृते कार्यक्रमः प्रायः निश्चितः आसीत्, परन्तु पूर्वं मुख्यमन्त्री अस्वस्थः आसीत्, स्वस्थः भूत्वा सः हरियाणा-विधानसभानिर्वाचनाय गतः अस्ति एतादृशे सति अक्टूबर ५ दिनाङ्कस्य कार्यक्रमः स्थगितः अस्ति, मुख्यमन्त्रिणः नूतनसमयः याच्यते।

CM Sukhu : काङ्ग्रेसस्य राष्ट्रीयध्यक्षेण मल्लिकार्जुन-खड़गेवर्येण सह मिलितवान् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसुक्खुः मस्जिदविवादं भाजपायाः षड्यंत्रम् इति उक्तवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शुक्रवासरे नवीदिल्लीनगरे काङ्ग्रेसस्य राष्ट्रीयध्यक्षेण मल्लिकार्जुनखड़गे इत्यनेन सह मिलित्वा मस्जिदविवादसम्बद्धं स्थितिं स्पष्टीकृतवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्ये भाजपानेतारः षड्यंत्रस्य भागरूपेण सौहार्दपूर्णं वातावरणं दूषितं कर्तुं प्रयतन्ते। अस्मिन् काले राष्ट्रीयध्यक्षं राज्यसर्वकारस्य, संस्थायाः च कार्याणि अपि सूचितवान्। शनिवासरे मुख्यमन्त्री केन्द्रीयमन्त्रिणः अन्वैः च वरिष्ठदलनेतृभिः सह मिलितुं प्रस्तावः अस्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् भाजपानेतृभिः अस्मिन् विषये राजनैतिकवर्णः दत्तः। राजनैतिकलाभान् प्राप्तुं राज्ये प्रवादं प्रसार्य वातावरणं दूषयितुं प्रयत्नः कृतः। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् यथा प्रकरणाः प्रस्तुताः, तत् किमपि न अभवत्। दलस्य सूत्रेषु उक्तं यत् मुख्यमन्त्री राष्ट्राध्यक्षाय पथविक्रेतानीतिविषये अपि सूचितवान्। राज्ये पथविक्रेतृणां सुव्यवस्थायै समितिः निर्मिता इति कथितम्।



समितेः अनुशंसाः मन्त्रिमण्डलस्य सत्रे चर्चा करिष्यन्ति। समागमे मुख्यमन्त्री राज्ये प्रचलितानां विविधानां योजनानां विषये अपि राष्ट्रीयध्यक्षं सूचितवान्। मुख्यमन्त्री केन्द्रसर्वकाराद् आर्थिकसाहाय्यं न प्राप्यते इति विषयः अपि उत्थापितः। हरियाणाप्रदेशे निर्वाचनप्रचारानन्तरं देहलीनगरं प्राप्तः मुख्यमन्त्री खड़गे इत्यस्मै तत्र राजनैतिकवातावरणस्य विषये अपि बोधितवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् जनानां मध्ये काङ्ग्रेसं प्रति उत्साहः वर्तते। हरियाणाप्रदेशे काङ्ग्रेससर्वकारस्य निर्माणं निश्चितम् इति विश्वासम् अकरोत्। समागमे मुख्यमन्त्री खड़गे इत्यनेन सह राज्यसङ्घटनस्य कार्याणां विषये अपि चर्चा कृतवान्।

इस कार्य को भविष्य में निरन्तर बनाए रखने के लिए आप सभी के सहयोग की आवश्यकता है

वार्षिकसदस्ता- ३०१ ₹
पञ्चवार्षिकी सदस्यता- ११०० ₹
संरक्षकसदस्यता- ५१०० ₹
विज्ञानसहयोगः(मासिक)- ५०० ₹



हिमसंस्कृतवार्तायै सहयोगं कुर्वन्तु

हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिक हि-संस्कृतवार्ता

संस्कृतकार्यमिदम् पुण्यकार्यमिदम्

इदं संस्कृताय न मम

नवरात्रे: विविधरूपाणि भारतस्य प्रादेशिकपरम्पराश्च



नवरात्रिः भारतस्य विविधेषु राज्येषु अत्यन्तेन उत्साहेन श्रद्धया च आचर्यते। एषः केवलं धार्मिकोत्सवस्य समयः नास्ति, अपितु विविधसंस्कृतीनां परम्पराणां च संगमः अपि अस्ति। प्रत्येकप्रान्ते नवरात्रे: आचरणस्य पद्धतिः भिन्ना अस्ति, किन्तु देवी दुर्गायाः महिमा स्त्रीशक्तेः च गौरवः सर्वत्र समानः अस्ति। आगच्छतु, एषु विविधप्रादेशिकपरम्परासु एकं सुलभं भ्रमणं कुर्मः।

१. गुजरातः गरबा दांडियायाः नृत्यसंगमः

गुजराते नवरात्रिः गरबा दांडियायाः रंगमञ्चः अस्ति। नवरात्रे: रात्रिषु सहस्रशः जनाः पारम्परिकवेशभूषां धृत्वा क्षेत्रे एकत्र भवन्ति, च देवीमुपास्य गरबा नृत्येन आराधयन्ति। गरबा मातृदेव्याः उपासनायाः प्रतीकं अस्ति, देवी दुर्गायाः शक्तेः प्रतीकं च अस्ति। ततः परं दांडिया रासः क्रीडयते, यस्मिन् लाठ्याः उपयुज्य भक्ताः देवीमहिःासुरमर्दिन्याः रूपस्य स्तुतिं कुर्वन्ति। गुजरातस्य नवरात्रौ पारम्परिकरङ्गबिरङ्गिपोशाकः हर्षोल्लासेन च वातावरणं भारितं भवति।

२. पश्चिमबंगालः दुर्गापूजायाः महोत्सवः

पश्चिमबंगाले नवरात्रिः महोत्सवः दुर्गापूजा अस्ति। अस्मिन्काले भव्यपण्डालेषु दुर्गायाः मूर्तयः स्थाप्य सज्जीकृताः भवन्ति, तत्र च देवीमुपास्य, मन्त्रौच्चारणं, आरती च क्रियते। दशम्यां दिवसे दुर्गाविसर्जनविधिना अस्य उत्सवस्य समापनं भवति। बंगालस्य दुर्गापूजा केवलं धार्मिकोत्सवः नास्ति, अपितु सांस्कृतिकसामाजिकसमारम्भः अपि अस्ति। अस्मिन्काले सम्पूर्णं बंगालराज्यं पण्डालभ्रमणं, खाद्यपदार्थाः सांस्कृतिककार्यक्रमाः च रङ्गेण न्हायते।

३. महाराष्ट्रः घटस्थापना नवरात्रोपवासः च महाराष्ट्रे नवरात्रिः अत्यन्तेन श्रद्धया आचर्यते। प्रथमदिवसे घटस्थापना कृत्वा देवीस्थापना क्रियते। गृहेषु घटं स्थाप्य देवीमुपास्य पूजा क्रियते उपासना च क्रियते। नवरात्रस्य नवदिवसेषु जनाः उपवासं कुर्वन्ति, विशेषतः सात्विकाहारस्य अङ्गीकरणं कृत्वा देवीकृपां प्राप्नुवन्ति। महाराष्ट्रे महता उत्साहेन गरबा दांडियायाः क्रीडा अपि क्रियते, जनाः च देवीमुपास्य आरत्यां भागं गृह्णन्ति।

४. कर्नाटकः मैसूरः दशहराः

कर्नाटकस्य मैसूरः दशहरा नवरात्रे: प्रसिद्धः राजकीयसणः अस्ति। अस्मिन्काले मैसूरपैलेसः रङ्गबिरङ्गिदिव्यैः उज्वलितः भवति। दशम्यां दिवसे राजा एका भव्यहस्तिनः शोभायात्रां कृत्वा, यस्मिन् पारम्परिकवाद्यानि, नृत्यदलानि, लोककलाः च अन्तर्भवन्ति। देवीचामुण्डेश्वर्याः समर्पितः अयं उत्सवः महिषासुरमर्दिन्याः रूपेण तस्याः विजयस्य प्रतीकः अस्ति।

५. हिमाचलप्रदेशः कुल्लुः दशहराः

धार्मिकसांस्कृतिकोत्सवः हिमाचलप्रदेशस्य कुल्लुः दशहरा विशेषः उल्लेखनीयः अस्ति। अत्र नवरात्रे: अन्तिमदिवसे दशहरा आचर्यते। अन्यत्रेभ्यः भिन्नत्वं यत् कुल्लौ दुर्गापूजा नास्ति, अपितु रघुनाथजी श्रीरामस्य पूजा क्रियते। अयं उत्सवः धार्मिकसांस्कृतिकमहत्त्वः अस्ति, विविधनृत्यप्रकाराः, जत्राः, मेलाः च आचर्यन्ते।

६. आन्ध्रप्रदेशः तेलङ्गणः च बथुकम्मा उत्सवः

आन्ध्रप्रदेशे तेलङ्गणायां च नवरात्रिकाले बथुकम्मा उत्सवः आचर्यते। अयं उत्सवः देवीमहालक्ष्म्याः समर्पितः अस्ति, यस्मिन् महिलाः पुष्पाणां आरासं कृत्वा बथुकम्मा इति प्रसिद्धां पारम्परिकरचनां निर्मायते। महिलासु अयं उत्सवः विशेषतः प्रियः अस्ति, पुष्पैः सह देवीमुपास्य पूजा क्रियते, अस्मिन्काले पारम्परिकगानानि गायन्ति।

नवरात्रिः भारतस्य विविधता एकता च प्रतीकः अस्ति। प्रत्येकराज्ये भिन्नप्रकारेण देवीमुपास्य पूजा क्रियते, किन्तु सर्वत्र देवीशक्तेः गौरवः क्रियते। नवरात्रे: एषु विविधप्रादेशिकपरम्परासु भारतीयसंस्कृतेः श्रीमन्तिः सजीवता च अनुभवते। एषा सजीवपरम्परा भारतीयसंस्कृतेः अभिमानः अस्ति, नवरात्रे: एषु रूपेषु देवीस्य आशीर्वादाः प्राप्नुवन्तु, इति प्रार्थना।

- लेखिका -:

मेघना हर्षवर्धन भट्ट।

अमरावतीमहाराष्ट्र

८८८८३३५१२१



डॉ. महादेव प्रसाद महेता डीलिट उपाधिना सम्मानितः जातः



हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी। भक्तकविनरसिंहमहेता विश्वविद्यालय-जूनागढस्य दीक्षान्तसमारोहे माननीयश्री कुलाधिपतिः महामहिमश्री आचार्य देवव्रतद्वारा वैदिकं पौराणिकसाहित्यं च लोकस्वरूपेण जनसामान्यं प्राप्तुं 'विद्यावाचस्पतिः' ("Doctor of Literature (D.Litt)") उपाधिना डॉ. महादेव प्रसाद महेता सन्मानितः जातः। अस्मिन् समारोहे शिक्षामन्त्री प्रफुल्ल पानसुरीयावर्य, भक्तकविनरसिंहमहेता विश्वविद्यालयस्य यशस्वी कुलपतिश्री चेतनभाई त्रिवेदीवर्यः, रजिस्टार- सुखडीयावर्यः च सोमनाथमंदिरस्य ट्रस्टी लहेरीवर्यः समुपस्थिताः आसन्।

हिमसंस्कृतवार्ता:

तृतीयं चन्द्रघण्टा

नवरात्रस्य तृतीये दिवसे
चन्द्रघण्टा-मातुः पूजा भवति।
देव्याः अयं स्वरूपः कल्याणकरः
शान्तिप्रियः चास्ति।
चन्द्रघण्टा मातुः दशहस्ताः सन्ति।

देव्याः स्तुतिः

पिण्डजप्रवारुरुढा चण्डोपास्त्रकैर्युता ।
प्रसादं तनुते मह्यं चन्द्रघण्टेति विश्रुता

बीजमन्त्रम्

ऐं ह्रीं क्लीं चन्द्रघण्टायै नमः

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्! (चत्वारिंशः सर्गः) कार्यार्थिनाम् आह्वानार्थं लक्ष्मणं प्रति रामस्य आदेशः।

लक्ष्मणस्य तद् अद्भुतं वाक्यं श्रुत्वा सुप्रीतः रामः वाक्यमब्रवीत् हे सौम्य! विशेषतः अस्मिन् काले ईदृशः बन्धुः अत्यन्तं दुर्लभः यादृशस्त्वं महाबुद्धिर्मम मनोऽनुगः। अतः हे शुभलक्षण! मम हृदये यत्किञ्चिद् वर्तते तत् श्रुत्वा त्वं निशामय, मम वचनं च कुरुष्व। हे लक्ष्मण! चत्वारः दिवसाः अभवन्, पौराणां कार्यं न अभवत्। तत् मम मर्माणि कृन्तति। प्रकृतयः, पुरोधः, मन्त्रिणः, कार्यार्थिनः पुरुषाः स्त्रियः वा भवन्तु, त्वं तान् आह्वय। यः राजा पौरकार्याणि दिने दिने न करोति सः नरके पतितः भवति। श्रूयते यत् पुरा नृगो नाम महायशाः पृथिवीपालः ब्रह्मण्यः सत्यवाग् राजा आसीत्। सः राजा कदाचित् गवां कोटीः स्वर्णभूषिताः सवत्साः ब्राह्मणेभ्यः अददात्। ततः कस्यचित् निर्धनब्राह्मणस्य सवत्सा धेनुः सङ्गादृता।



सः निर्धनः क्षुधार्तः ब्राह्मणः स्वकां धेनुं बहुत्र अन्विष्य अपि न अपश्यत्। ततः कनखलं गत्वा कस्यचित् ब्राह्मणस्य गृहे स्वकां जीर्णवत्सां धेनुम् अपश्यत्। सः क्षुधार्तः ब्राह्मणः तदा तां स्वकेन नामधेयेन अब्रवीत्

आगच्छ शबले। सा धेनुः तदा तस्य ब्राह्मणस्य स्वरम् अभिज्ञाय तस्य पृष्ठतः अनुगच्छति स्म। तदानीं यः विप्रः तां धेनुं पालयति स्म सः तूर्णं गत्वा तमृषिम् अब्रवीत् एषा मम धेनुः। एतां धेनुं मह्यं राजा नृगः अददात्। एवं तयोः ब्राह्मणयोर्मध्ये तुमुलः विवादः अभवत्। ततः तौ अन्योन्यं विवदन्तौ दातारम् अगच्छताम्। राज्ञः भवनद्वारे तौ अनेकानि अहोरात्राणि वसन्तौ भवनं प्रवेष्टुम् अनुमतिम् अप्राप्य अत्यन्तं कुपितौ अभवताम्। क्रुद्धौ परमसन्तप्तौ तौ ब्राह्मणौ तदा राज्ञे घोरं शापम् अदत्तां हे राजन्! यस्मात् अर्थिनां कार्यसिद्ध्यर्थं त्वं दर्शनं न ददासि तस्मात् सर्वभूतानाम् अदृश्यः बहुवर्षसहस्राणि यावत् कृकलासः भविष्यसि। हे राजन्! वासुदेवो नाम ख्यातः परुषविग्रहः विष्णुः त्वां अस्मात् शापात् मोक्षयिता। एवं तौ विगतज्वरौ ब्राह्मणौ शापम् उत्सृज्य तां दुर्बलां वृद्धां धेनुम् अन्यस्मै ब्राह्मणाय अदत्ताम्। अतः हे लक्ष्मण! सः राजा इदानीमपि तं सुदारुणं शापम् उपभुङ्के। कार्यार्थिनां विमर्दो हि राज्ञां दोषाय कल्पते, तथैव सुकृतस्य कर्मणः उत्तमं फलं लभ्यते। अतः लक्ष्मण! त्वं शीघ्रं कार्यार्थिनः जनान् आह्वय मत्समीपम् आनय।



हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com